

**राज्य माहिती आयोग, खंडपीठ नाशिक यांचे समोर माहितीचा अधिकार
अधिनियम २००५ मधील कलम १९ (३) अन्वये दाखल झालेले अपील**

अपील क्रमांक २०१०/रामाआ/सीआर/१५७
दिनांक:- ०१/०१/२०११

१. श्री.सुनिल भगवान पाटील : अपिलार्थी : उपस्थित
रा.शांताई कॉम्प्लेक्स, क्रांती चौक,
चितोड रोड, धुळे, ता.जि.धुळे.

विरुद्ध

१. जन माहिती अधिकारी तथा : प्रतिवादी : उपस्थित
उप कार्यकारी अभियंता, लघु पाटबंधारे
(स्था.स्तर) विभाग, धुळे, जि.धुळे.

२. जन अपिलीय अधिकारी तथा : उपस्थित
कार्यकारी अभियंता, लघु पाटबंधारे
(स्था.स्तर) विभाग, धुळे, जि.धुळे.

निर्णय

उपरोक्त प्रकरणी अपिलार्थीनी राज्य माहिती आयोगाच्या औरंगाबाद खंडपीठाकडे दि.०७/०४/२०१० रोजी दाखल केलेले अपील आज रोजी आयोगाच्या विचाराधीन आहे.

अपिलार्थी यांनी माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ अंतर्गत कलम ६(१) नुसार त्यांचा अर्ज दिनांक ०५/०१/२०१० अन्वये जन माहिती अधिकारी तथा उप कार्यकारी अभियंता लघु पाटबंधारे (स्था.स्तर) विभाग, धुळे, जि.धुळे यांचेकडून सन २००९-१० या आर्थिक वर्षात करण्यात येत असलेल्या ३४ कामांची (पाझर तलाव, सिमेंट कॉक्रीट बंधारा वगैरे) नांवे नमूद करून ७ मुद्यांवर माहिती मागितली आहे. जन माहिती अधिकारी तथा उप कार्यकारी अभियंता लघु पाटबंधारे (स्था.स्तर) विभाग, धुळे, जि.धुळे यांनी, अपिलार्थीनी रकमेचा भरणा केल्यानंतर, त्यांचे पत्र दिनांक ०५/०२/२०१० नुसार अपिलार्थीना माहिती पुरविली. या पत्रामध्ये त्यांनी मुद्दा क्र.५ बदल असे कळविले की, मजूर सहकारी संस्थेच्या पासबुकाच्या छायांकित प्रती विभागास सादर केलेल्या नाहीत, त्यामुळे उपलब्ध करून देणे शक्य नाही. तसेच मुद्दा क्र.६ व ७ बाबतच्या प्रती

मजूर सहकारी संस्थांनी उपविभागास सादर केलेल्या नाहीत त्यामुळे माहिती उपलब्ध करून देणे शक्य नाही. अपिलार्थी यांनी, या उत्तराने समाधान न झाल्याने त्यांचा अर्ज दिनांक ०८/०२/२०१० नुसार प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता लघु पाटबंधारे (स्था.स्तर) विभाग, धुळे, जि.धुळे यांचेकडे प्रथम अपील केले. या अपिलामध्ये "माहिती अर्धवट व दिशाभूल करणारी दिली आहे" असे कारण नमूद केले आहे. तसेच परीपूर्ण माहिती विनामूल्य पुरववी अशी विनंती केली आहे. अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता लघु पाटबंधारे (स्था.स्तर) विभाग, धुळे, जि.धुळे यांनी या प्रकरणी दिनांक २४/०२/२०१० रोजी सुनावणी घेवून त्यांचा आदेश पारित केला. या आदेशामध्ये प्रथम अपिलीय अधिकारी यांनी मुद्देनिहाय छाननी करून अभिप्राय नमूद केले आहेत. तसेच अपिलार्थी यांना जशी माहिती उपलब्ध आहे तशी पुरविण्यात आली आहे आणि माहितीची उपलब्धता अथवा अनुपलब्धता लपविलेली नाही असे नमूद करून त्यांचे पत्र दिनांक २६/०२/२०१० नुसार आदेश निर्गमित केले आहेत.

सुनावणीच्या दिवशी अपिलार्थी यांनी असा युक्तीवाद केला की, मुद्द क्र.२, ५ व ७ या मुद्द्यांची माहिती मिळाली नाही. या मुद्द्यांची खोटी/चुकीची माहिती दिल्याने जन माहिती अधिकारी यांना दंड लावावा अशीही मागणी केली. अपिलार्थी यांनी मुद्दा क्र.२ व ५ च्या अनुषंगाने नमून्यादाखल चेअरमन, जय अंबिका माता मजूर सहकारी संस्था, धुळे यांना निविदा स्विकृती व कार्यारंभ आदेशाची, कार्यकारी अभियंता यांनी पाठविलेली दिनांक ०१/०८/२००९ च्या पत्राची प्रत दाखल केली. या पत्राद्वारे त्यांनी संबंधित मजूर सहकारी संस्थेस कामासाठी सुरक्षा अनामत रक्कम भरली असल्याने निविदा स्विकृत करण्यात येत असल्याबाबत कळविले आहे व खालीलप्रमाणे निविदा शर्ती व अटीच्या अधिन राहून काम मुदतीत पूर्ण करावे अशा सूचना दिल्या आहेत. या अटीमध्ये खालील अटींचा समावेश आहे :-

- १) सदर कामासाठी अधिकृत तांत्रिक/प्रतिनिधीची नेमणूक करून त्याचे नांव व पत्ता संबंधित उपविभागाचे व कार्यकारी अभियंता यांचे कार्यालयास कळवावा.
- २) सदर कामाची नोंद घेण्यासाठी संस्थेचे पासबुक विभागीय कार्यालयास सादर करावे.

अपिलार्थी यांनी पुढे असाही युक्तीवाद केला की, या उपरोक्त अटींच्या अनुषंगाने त्यांना माहिती मिळावी. तसेच अपिलार्थी यांनी जिल्हाधिकारी, धुळे यांच्याकडून प्राप्त झालेली कार्यकारी अभियंता

यांच्या दिनांक ११/०५/२०१० च्या पत्राची प्रत दाखल केली. यामध्ये कार्यकारी अभियंता यांनी असे नमूद केले आहे की, त्यांच्या विभागातून विकास कामे करतांना संबंधित एजन्सीला देण्यात येणा-या कार्यादेशातील अटी व शर्तीच्या अधिन राहूननच कमे करण्यात येतात, ही बाब वस्तुस्थितीवर आधारित आहे.

जन माहिती अधिकारी तथा उप कार्यकारी अभियंता लघु पाटबंधारे (स्था.स्तर) विभाग, धुळे, जि.धुळे यांनी असा युक्तीवाद केला की, मुद्दा क्र.२ बाबत मजूर सहकारी संस्थेने/एजन्सीने नेमलेल्या तांत्रिक प्रतिनिधीचे नांव, फोटो व पूर्ण पत्ता त्यांच्याकडे उपलब्ध नाही. तसेच मुद्दा क्र.५ बाबत कार्यालयाकडे संस्थांच्या पासबुकाच्या छायांकित प्रती नाहीत आणि मुद्दा क्र.७ बाबत कामनिहाय काँट्रॅक्ट लेबर ॲक्ट, १९७० नुसार केलेल्या नोंदीची छायांकित प्रत उपलब्ध नाही. तसेच पुढे असा खुलासा केला की, सदरहू तीन बाबींसदर्भात सर्वसाधारणपणे रु. १५ लाख किमतीखालील कामांसाठी या माहितीचा आग्रह धरला जात नाही. अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्था.स्तर), धुळे यांनी असा युक्तीवाद केला की जशी माहिती उपलब्ध आहे तशी पुरविण्यात आली आहे आणि माहितीची उपलब्धता अथवा अनुपलब्धता लपविलेली नाही. अपिलार्थीना पुरविलेल्या माहिती व्यतिरिक्त कुठलिही माहिती जन माहिती अधिकारी यांच्याकडे उपलब्ध असून दिली नाही अशी स्थिती नाही. तसेच त्यांच्याकडून देण्यात आलेल्या कार्यादेशातील अटी व शर्तीच्या अधिन राहूनच कामे करण्यात येतात.

कार्यकारी अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्था.स्तर) विभाग, धुळे यांनी दिनांक ०१/०१/२०११ रोजी आयोगाकडे एक पत्र दाखल केले आहे. या पत्रामध्ये असे नमूद केले आहे की, दिनांक ३१/१२/२०१० रोजी सुनावणी दरम्यान बाजू मांडतांना काही मुद्द्यांचे स्पष्टीकरण देतांना, राहिलेल्या त्रूटीबाबत अधिक माहिती सादर करण्यात येत असून तिचा विचार व्हावा. या पत्रात, मूळ अर्जातील मुद्दा क्र. २ बाबत त्यांनी असे नमूद केले आहे की, "मजूर सहकारी संस्थांकडे सभासद स्वरूपात अथवा पगारी स्वरूपात स्वतःचे तांत्रिक प्रतिनिधी नसतात. त्यामुळे मजूर सहकारी संस्थांना कार्यारंभ आदेश देण्याबाबत कार्यवाही पूर्ण झालेनंतर, क्षेत्रीय कामावर कामनिहाय नेमणूक देण्यात आलेल्या शासकीय तांत्रिक कर्मचारी (शाखा अभियंता व उपअभियंता) यांचे मार्गदर्शनाखाली काम पूर्ण करून घेण्यात येते. काम सुरु असतांना वेळोवेळी संबंधित उपविभागीय अभियंता व कार्यकारी अभियंता हे तपासणीसाठी भेट देत असतात व आवश्यकतेनुसार योग्य ते तांत्रिक मार्गदर्शन ते

पुरवितात. सदर सहकारी मजूर संस्थांना कार्यारंभ आदेश देतांना ठेकेदारांना देण्यात येणा-या कार्यारंभ आदेशातील अटी नजरचुकीने टंकलिखीत करण्यात आल्या होत्या. नंतर देण्यात आलेल्या कार्यारंभ आदेशांमध्ये सदर दुरुस्ती करण्यात आली आहे. मजूर सहकारी संस्थांकडे तांत्रिक कर्मचारी नसल्याने त्या सदर माहिती सादर करू शकत नाहीत." मुद्दा क्र.५ बाबत कार्यकारी अभियंता यांनी या पत्रात असे नमूद केले आहे की, संबंधित एजन्सीच्या पासबुकात कामाची नोंद घेण्यात आल्यानंतर ते पासबुक संबंधित संस्थेस परत करण्यात येते. त्यामुळे त्याची छायाप्रत त्यांच्या विभागाकडे असणे अभिप्रेत नाही. त्यामुळे ही माहिती अर्जदारास उपलब्ध करून देण्यास कार्यालय असमर्थ आहे. तसेच मुद्दा क्र.७ बाबतची माहिती सहकारी मजूर संस्थांनी विभागास सादर करणे अभिप्रेत नाही. त्यामुळे सदर माहिती अर्जदारास उपलब्ध करून देण्यास त्यांचे कार्यालय असमर्थ आहे.

आयोगास उपलब्ध करून देण्यात आलेली कागदपत्रे, अपिलार्थी व उत्तरवादी यांचा युक्तीवाद व उपरोक्त विवेचन पाहता, असे आढळून येते की, अपिलार्थी यांनी मुद्दा क्र.२, ५ व ७ या मुद्द्यांबाबत माहिती मिळाली नसल्याचे नमूद केले आहे. मुद्दा क्र.७ चे कामानिहाय कॉट्रॅक्ट लेबर अॅक्ट, १९७० नुसार नोंदीच्या छायांकित प्रती ही माहिती मजूर संस्थेने कार्यकारी अभियंता यांच्याकडे सादर करणे अभिप्रेत नाही हा कार्यकारी अभियंता यांचा युक्तीवाद पटण्यासारखा आहे. त्यामुळे ही माहिती त्यांच्या कार्यालयाकडे उपलब्ध नसल्याने अपिलार्थीना देय होत नाही. मुद्दा क्र.२ बाबत कार्यकारी अभियंता यांनी त्यांचे दिनांक ०१/०१/२०११ चे पत्रात नमूद केल्यानुसार मजूर सहकारी संस्थेकडे सभासद स्वरूपात अथवा पगारी स्वरूपात त्यांचे तांत्रिक प्रतिनिधी नसतात ही बाब पटण्यासारखी आहे. कारण मजूर सहकारी संस्था हया अकुशल कामगारांच्या असतात व अशा कामावर शाखा अभियंता/उप अभियंता मार्गदर्शन करून कामे करून घेतात हेही पटण्यासारखे आहे. त्यामुळे या मुद्द्यावरची माहिती जन माहिती अधिकारी यांच्या कार्यालयाकडे उपलब्ध नाही हे पटण्यासारखे आहे. मुद्दा क्र.५ बाबत पासबुकाच्या नोंदीनंतरच्या छायांकिती प्रती कार्यालयाकडे उपलब्ध नाहीत हेही पटण्यासारखे आहे. एकंदरीत असे दिसून येते की, आता अपिलार्थीना कोणतीही माहिती देण्याचे राहिले नाही. कार्यारंभ आदेश देतांना अधिकृत तांत्रिक प्रतिनिधींचे नांव, पत्ता कळविण्याबाबतची अट नजरचुकीने टंकलिखीत झाल्याचा खुलासा कार्यकारी अभियंता यांनी केला आहे.

तथापि कार्यकारी अभियंता यांच्या कार्यदेशातील अटीचे पालन झाले आहे किंवा नाही याबाबत अपिलार्थी यांची तक्रार असल्यास ते स्वतंत्रपणे कार्यकारी अभियंता यांच्या वरिष्ठांकडे म्हणजेच अधिक्षक अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्था.स्तर), मंडळ कार्यालय, त्र्यंबक रोड, नाशिक यांच्याकडे तक्रार दाखल करू शकतात.

उपरोक्त विवेचनाच्या आधारे विचाराधिन अपील निकाली काढण्यात येऊन खालीलप्रमाणे आदेश देण्यात येत आहेत.

आदेश

१. अपील क्र. १५७/२०१० निकाली काढण्यात येत आहे.

नाशिक

दिनांक

०१-०१-२०११

(मा. हि. शहा)

राज्य माहिती आयुक्त,
खंडपीठ नाशिक.

प्रत:-

१. श्री.सुनिल भगवान पाटील, रा.शांताई कॉम्प्लेक्स, क्रांती चौक, चितोड रोड, धुळे, ता.जि.धुळे.
२. जन माहिती अधिकारी तथा उप कार्यकारी अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्था.स्तर) विभाग, धुळे, जि.धुळे यांना या निकालपत्रातील नोंदी पुढील योग्य त्या कार्यवाहीसाठी.
३. जनअपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्था.स्तर) विभाग, धुळे, जि.धुळे यांना या निकालपत्रातील नोंदी पुढील योग्य त्या कार्यवाहीसाठी.
४. निर्णय नस्ती.